

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Liidu Solidaarsusfondi tulevik” ”

COM(2011) 613 final

(2012/C 181/10)

Raportöör: **Joost VAN IERSEL**

Euroopa Komisjon otsustas 6. oktoobril 2011 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Liidu Solidaarsusfondi tulevik”

COM(2011) 613 final.

Komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon võttis arvamuse vastu 7. märtsil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 479. istungjärgul 28.–29. märtsil 2012 (28. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 139, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 9.

1. Kokkuvõte

1.1 Komitee nõustub, et praegune kriis sunnib liikmesriike ja Euroopa Liitu ülimale ettevaatlikkusele üleliigsete kulutuste suhtes. Selle taustal ta mõistab täiesti nõukogu tõrksust luua suuremaid võimalusi Euroopa Solidaarsusfondi (ELSF) raames.

1.2 Siiski soovib komitee juhtida tähelepanu Euroopa Liidu toimimise lepingu uutele sätetele, täpsemalt artiklitele 4, 174 ja 222, milles rõhutatakse Euroopa Liidu ja liikmesriikide jagatud vastutust reageerida loodusõnnetustele ja terrorirünnakutele kõikjal Euroopa Liidus. Need sätted näitavad, et eritingimustel ei loeta Euroopa Liitu mitte ainult sotsiaalmajanduslike huvide ühenduseks, vaid ka ühise saatusega ühenduseks. See oli muuhulgas ka ELSFi juhtmõte, kui ta loodi 2002. aastal, mil mitmetes liikmesriikides esines ulatuslikke jõgede üleujutusi.

1.3 Komitee on kindlalt veendunud, et ühtekuuluvusvaldkondade vaatlemine ühtsel viisil viitab kõigi Euroopa Liidu kodanike ühisele saatusele, mille eest nad ka ühiselt vastutavad. Arvestades nõukoguga peetud pikaajaliste arutelude tulemust, peab komitee pettumusega märkima, et selline ühistunne puudub. Nõukogu suur rõhuasetus subsidiaarsusele neis aruteludes peegeldab samalaadseid meeleolusid.

1.4 Komitee nõustub kõigi praktiliste kohandustega, mis komisjon ELSFi määruse jaoks välja pakub, et parandada fondi asjalikumat toimimist ning et selle kasutamine oleks sihtrühmade jaoks vähem bürookraatlik ja aeganõudev.

1.5 Komitee peab eriti vajalikuks parandada Euroopa Liidu panuse läbipaistvust juhtudel, kui toetus õnnestuse korral tuleb ELilt. Hetkel on menetlused puhtadministratiivsed. ELi maksed toimuvad sageli kuid pärast õnnestuse toimumist, mis rõhutab menetluse tehnilist ja isegi anonüümset iseloomu. Tulemus on sageli vastupidine ühise empaatia väljendamisele, mille selgemat esiletoomist komitee sooviks näha.

1.6 Komitee soovib kaaluda ettepanekut lisada ELSFi rahastamine otse Euroopa Liidu eelarvesse, kuna see aitaks kiirendada väljamakseid ja tagada tegevuse palju suurem nähtavus.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Liidu Solidaarsusfond (ELSF) asutati 2002. aastal eesmärgiga luua vahend, mille abil reageerida loodusõnnetustele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee oli siis siiralt fondi loomise poolt (¹).

2.2 Juba algse 2002. aasta määrusega oli ette nähtud edasine läbivaatamine, mis pidi toimuma hiljemalt 2006. aastal. Selleks otstarbeks teostas komisjon ELSFi esimese läbivaatamise 2005. aastal. Komitee kommenteeris sellele järgnenud komisjoni

(¹) EMSK arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa Liidu solidaarsusfondi loomise kohta”, ELT C 61/30, 14.3.2003, lk 187.

ettepanekut 2005. aastal ⁽²⁾. Komitee esitas mitmeid ettepanekuid, eelkõige fondi ulatuse laiendamise kohta põudadele, kasutuskünnise alandamise kohta ning komisjonile suurema kaalutlusõiguse andmise kohta.

2.3 Nõukogu lükkas lõpuks tagasi komisjoni pakutud muudatused, mida Euroopa Parlament oli vägagi tervitanud. Need olid põhinenud praktilistel kogemustel määrusega, nagu näiteks fondi ulatuse laiendamine loodusõnnetustest väljapoole, rohkem tähelepanu kohaldamiskriteeriumite läbipaistvusele ning bürokraatlike ja aeganõudvate menetluste, mis takistavad õigeaegset reageerimist ja nähtavust, kohandamine.

2.4 2011. aastal otsustas komisjon esitada teatise ELSFi tuleviku kohta, pidades silmas üldise arutelu taasalgatamist fondi üle. Seda teatist käesolevas komitee arvamuses käsitletaksegi.

2.5 Võttes arvesse aeganõudvat bürokraatiat ELSFi menetlustes, väärub märkimist, et komisjon ei tegutse omal algatusel, vaid ainult liikmesriikidest laekuvate ametlike taotluste alusel, mis võtab aega. Igale taotlusele järgnevad ulatuslikud menetlused komisjoni, Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahel seoses eelarve heakskiitmisega ja viimase panuse annab taotleja liikmesriik finantsabi taotluse põhjendusega.

2.6 Komisjon järeldab, et „see võib viia selleni, et paljudel juhtudel saab toetusi välja maksta alles 9–12 kuud pärast katastroofi või mõnikord veelgi hiljem. ⁽³⁾”

2.7 Jätkuv skeptitsism ja vastuseis tuleneb kartusest eelarvemõju kohta. Subsidiaarsus jääb katastroofi korral peamiseks põhimõtteks. Suure enamuse liikmesriikide vastuseis ükskõik missugustele suurtele muudatustele solidaarsusfondi õiguslikus aluses või tegevuses leidis 2010. aastal taas kinnitust.

2.8 Komisjoni tuleb kiita tema jõupingutuste eest laiendada ELSFi toimimist, kui hinnangud tõestavad, et sekkumiste korral on ta väga edukas olnud. Teisest küljest on tagasilükatud taotlused valmistanud pettumust ja kahjustanud seega ELi mainet.

2.9 Poliitilise arutelu praegune seis ei jäta eriti ruumi neile, kes püüavad laiendada ELSFi toetust katastroofide uutele kategooriatele, samuti mitte ka neile, kes soovivad muuta künniseid või pehmenendada piirkondlike loodusõnnetuste kriteeriumeid.

⁽²⁾ EMSK arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu solidaarsusfondi loomise kohta”, ELT C 28/14, 3.2.2006, lk 69.

⁽³⁾ COM(2011) 613 final – punkt 2.3: viimane lõik.

3. Komitee märkused komisjoni ettepaneku kohta

3.1 Komitee jagab seisukohta, et praeguses olukorras peaksid kõik ELSFi muudatused piirduma selgituste ja 2002. aasta määruse parema rakendamisega. Selgitustes fondi toimimise kohta peaks kindlasti püüdlema selle nähtavuse parandamise poole.

3.2 Täpsem määratlus, et fondi toetus on võimalik vaid loodusõnnetuste puhul, võib komisjoni väitel abiks olla, et ära hoida soovimatuid õiguslikke probleeme. See oleks ka kooskõlas paljude liikmesriikide kriitikaga ja vähendaks asjaomaste liikmesriikide tarbetut pettumust.

3.3 Komitee jagab seisukohta, et piirdumine loodusõnnetustega ei välistaks selliste õnnetuste põhjustatud ahelreaktsioone, nt tööstusettevõtetele või tervishoiuasutustele ja haiglatele. Kuigi niisugustel juhtudel ei puutu asjasse mitte ainult avalikud teenistused, vaid ka eraettevõtted, on tugevaid argumente selle poolt, et neid kaasata, kui nad on osa piirkonna sotsiaalsest raamistikust, näiteks tööhõive mõistes.

3.4 Kogemused näitavad, et on suuri probleeme „erakorralise piirkondliku katastroofi” teatud tagajärgede tõlgendamise ja piirkondliku katastroofi kriteeriumid lähtuma lihtsast ja objektiivsest alusest, mis oleks võrreldav „suurkatastroofi” määratlusega. Nagu komisjoni simulatsioon näitab, oleks lõpptulemus enam-vähem identne praeguse määratluse mõjuga. Siiski poleks mitmeid taotlusi saanud esitada, kuna nad ei oleks ELSFi jaoks abikõlblikud olnud.

3.5 Komisjon kritiseerib õigusega viivutusi toetuste väljamaksmise juures. Komitee nõustub sellega täielikult (vt ka punkt 2.6 eespool). Komitee on seisukohal, et tuleb teha jõupingutusi menetluste kiirendamiseks ja seega parandada ELSFi reageerimisvalmidust ja nähtavust.

3.6 Selles suhtes nõustub komitee komisjoni ettepanekuga lisada määrusesse võimalus teha ettemakseid, mis tuleks tagasi maksta, kui taotlust eeskirjade kohaselt heaks ei kiideta.

3.7 Komitee nõustub täielikult komisjoniga selles, et menetlusi tuleks lühendada ja lihtsustada nii palju kui võimalik. On ruumi komisjonisest otsuste (praeguses süsteemis on neid neli) ja liikmesriikide otsuste (praegu on neid kaks) liitmiseks. Nagu komisjon õigusega väidab, võivad üsna lihtsad menetluslikud muudatused anda suurt ajalist kokkuhoidu.

3.8 Väga selge ja igati soovitatav on komisjoni ettepanek tugevdada ja täpsustada määruse sätet, mille kohaselt toetust saav liikmesriik peab selgitama üksikasjalikult, kuidas ta tulevikus katastroofe väldib, rakendades ELi õigusakte katastroofide hindamise, juhtimise ja vältimise kohta, mis põhinevad saadud õppetundidel ja kliimamuutustega toimetulekuga seotud kohustustel.

3.9 Komisjon nimetab selgesõnaliselt Euroopa Liidu toimimise artiklit 222, st sätet, mille kohaselt Euroopa Liit ja liikmesriigid peavad tegutsema koos solidaarselt nii terrorirünaku puhul kui ka loodus- või inimtegevusest põhjustatud õnnetuse korral. Võib lisada, et Euroopa Liidu toimimise

lepingus mainitakse ka esimest korda artiklites 4 ja 174 territoriaalset ühtekuuluvust, mille kohta kehtib Euroopa Liidu ja liikmesriikide jagatud pädevus; territoriaalset ühtekuuluvust peab Euroopa Liit edendama püsivate looduslike ebasoodsate tingimustega piirkondades.

3.10 Need sätted ei peegelda mitte ainult kõigi Euroopa Liidu osalejate ühist vastutust, vaid viitavad ka ühise saatuse tunnetaamisele. Võttes arvesse nõukogu reaktsioone komisjoni järjekustele ettepanekutele ja kommentaare teistelt osapooltelt, kellega konsulteeriti, on selge, et liikmesriigid ei ole eriti valmis ühise saatuse vaimus tegutsema. See selgitab, miks nad rõhutavad subsidiaarsust üha rohkem.

Brüssel, 28. märts 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON
